

LAKIALOITE 48/2004 vp

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakia muutettavaksi niin, että eläkkeensaajan hoitotukea ei otettaisi huomioon tulona määrättäessä asiakasmaksuja

kotona annettavista palveluista. Samalla kaikki tämän maksun määräämisessä etuoikeutetuksi tuloksi nykyisinkin säädetyt maksut siirrettäisiin lain tasolle (uusi 10 d §).

PERUSTELUT

Eläkkeensaajan hoitotuki ja vammaistuki säädettiin samaan aikaan toisilleen rinnakkaisina etuina, vaikka myöntämisperusteet jonkin verran poikkeavatkin toisistaan. Tätä rinnakkaisuutta vahvistaakseen eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 49/2002 vp) 12.2.2003 antamassaan mietinnössä (StVM 59/2002 vp) muun muassa seuraavaa:

"Edellä olevan perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistus on toteutettava pikaisesti. Valiokunnan käsityksen mukaan maksujen määräytymisen perusteena avo- ja laitoshoidossa on käytettävä yhtenäistä tulokäsitettä ja pitkäaikaishoidon asiakkaalle on aina sekä avo- että laitoshoidossa turvattava käyttövara. Myös perheiden toimeentulo on turvattava perheenjäsenen/perheenjäsenten pitkäaikaisen laitoshoi-

don aikana, hoidettiinpa häntä/heitä avo- tai laitoshoidossa. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta huomauttaa vielä, että eläkkeensaajan hoitotukea ei tule ottaa huomioon tulona maksua määrättäessä, joten maksuasetusta tulee tältä osin pikaisesti muuttaa."

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista vahvistettiin 13.3.2003, ja valtioneuvosto antoi 27.3.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta koskevan muutoksen 1.4.2003 lukien muun muassa siten, että valiokunnan kannanoton mukaisesti eläkkeensaajan hoitotuki lisättiin asetuksen 29 §:n luetteloon sosiaalietuuksista, joita ei oteta tulona huomioon.

Vasta voimaan tulleesta asetuksesta poiketen sosiaali- ja terveysministeriö vei asian uudelleen valtioneuvoston käsittelyyn 24.4.2003, minkä seurauksena eläkkeensaajan hoitotuki poistettiin uudelleen 29 §:n luettelosta 1.5.2003

lukien. Valtioneuvoston 24.4.2003 pidetyn yleisistunnon tiedotteessa valtioneuvoston asetuksen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 29 §:n muuttamisesta asiaa perusteellaan seuraavasti:

"Asetuksen 29 pykälässä säädetään, mitä tuloja ei oteta huomioon kotihoidon maksuja määrättäessä. Päivähoito- ja laitoshoitomaksuja koskevat tulokäsitteet yhdenmukaistuivat tältä osin, kun pitkäaikaisen laitoshoidon maksuperusteet siirtyivät lakiin. Kotihoidon maksujen tulokäsitemuutettiin asetuksen muutoksen yhteydessä vastaamaan päivähoito- ja laitoshoitomaksujen tulokäsitetä. Niinpä muun ohessa eläkkeen saajien hoitotuki säädettiin tuloksi, jota ei enää saanut ottaa huomioon kotihoidon maksua määrättäessä.

Jos hoitotukea koskeva muutos jäisi pysyväksi, kuntien maksutulot vähenisivät merkittävästi. Asetuksen muutoksella ei tavoiteltu tällaista vaikutusta eikä sitä ollut asian valmistelun yhteydessä ennakoitu, vaan asetukseen oli tarkoituksena tehdä lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia. Asetuksen 29 pykälä palautetaan aikaisempaan muotoonsa siltä osin, kuin kysymys on eläkkeensaajien hoitotuen ottamisesta tulona huomioon kotihoidon maksua määrättäessä. Asetus tulee voimaan 1.5.2003. Siirtymäsäännöksellä varataan kunnille aikaa muuttaa maksut uusien säännösten mukaisiksi viimeistään 1.9.2003."

Edellä lainattu selvitys on selkeässä ristiriidassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan aiemman mietinnön kanssa. Eläkkeensaajan hoitotukea koskevaan epäkohtaan kiinnitettiin huomiota myös hallituksen esityksen HE 49/2003 vp perusteluissa, joissa todetaan tavoitteena olevan nimenomaan yhdenmukaistaa uudessa 10 b §:ssä pysyvän laitoshoidon tulokäsitemuutoksen kanssa. Valiokunnan mietinnöstä puolestaan käy yksiselitteisesti ilmi, että valiokunnan tarkoitus oli yhdenmukaistaa siis myös avohoidon maksun tulokäsitemuutoksen kanssa.

Lainsäätäjän tahto käy selvästi ilmi myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä StVM 17/2001 vp, jossa todetaan mm. seuraa-

"Valiokunta ehdottaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 a §:ssä olevaan luetteloon niistä tuloista, jotka jätetään huomioon ottamatta päivähoiton asiakasmaksua määrättäessä, lisättäisiin hallituksen esityksessä ehdotetun ohella myös eläkkeensaajan hoitotuki sekä työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olevalle maksettava ylläpitokorvaus. Valiokunta ehdottaa, että vastaavat lisäykset tehtäisiin sotilasavustuslain 11 §:ssä olevaan luetteloon niistä tuloista, joita ei sotilasavustusta myönnettäessä oteta huomioon. Molemmat tuet ovat täysin rinnasteisia maksuperusteen osalta mainituissa pykälissä lueteltuihin tuloihin eikä niiden huomioon ottamiseen ole erityistä perustetta.

Valiokunta on esityksen käsittelyn yhteydessä kiinnittänyt huomiota eri sosiaaliturvaetuksien huomioon ottamiseen ja tulokäsitteiden erillaisuuteen etuuksia myönnettäessä tai asiakasmaksuja määrättäessä. Valiokunta pitää tarpeellisenä, että mahdollisimman pian selvitetään, ovatko säännökset, jotka koskevat eri asiakasmaksujen määräämisen perusteena olevien tulojen huomioon ottamista tarkoituksenmukaiset. Valiokunta pitää tärkeänä, etteivät säännökset ilman erityistä perustetta poikkea toisistaan, koska epäyhtenäiset tulokäsitteet saattavat aiheuttaa kirjavaa tulkintakäytäntöä."

Käytännössä eläkkeensaajan hoitotuen huomioon ottamisesta tulona on seurauksena, että eläkeläisellä on oikeus hoitotukeen (128,17 euroa/kk) muiden sairauden aiheuttamien kulujen vuoksi ja hän saa jatkuvaa kotipalvelua. Muut sairauden aiheuttamat kulut nousevat siten, että hänelle syntyy oikeus erityishoitotukeen (256,32 euroa/kk), jonka Kansaneläkelaitos myöntää. Kunta puolestaan ottaa tuen tulona huomioon, ja tulosidonnainen kotipalvelumaksu nousee samanlaisena jatkuvasta palvelusta 35 % korotuksen määrästä. Näin ollen eläkeläisen muiden sairausmenojen kasvusta merkittävän hyödyn saa kunta, vaikka se ei vastikkeena parannakaan palvelua. Eläkeläinen maksaa lisämenot täysimääräisinä, eikä tämä ole ollut eläkkeensaajan hoitotuen tarkoitus. Se ei ole vam-

maistuenkaan tarkoitus, ja siksi vammaistukea ei oteta tulona huomioon.

Lakialoitteessa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun asetuksen 29 §:n sisällön siirtämistä lakiin uudeksi 10 d §:ksi siten, että siinä mainittuihin etuoikeutettuihin tuloihin on lisätty eläkkeensaajan hoitotuki. Säännökseen sisältyvät etuoikeutetut tu-

lot vaikuttaisivat kotipalveluiden maksuja alentavasti muutoin aivan samoin kuin nykyisessäkin lain ja asetuksen mukaisessa järjestelmässä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (734/1992) uusi 10 d § seuraavasti:

10 d §

Tulot joita ei oteta huomioon kotipalvelujen maksuja määrättäessä

Kotipalvelujen maksuja määrättäessä tuloina ei oteta huomioon lapsilisää, lapsen hoitotukea, eläkkeensaajien hoitotukea, kansaneläkelain (347/1956) mukaista lapsikorotusta, asumistukea, vammaistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, opintorahaa, aikuisopintorahaa, opintotuen asumislisää,

toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, kuntoutusrahalain (611/1991) mukaista ylläpitokorvausta, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista ylläpitokorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2004

Minna Sirnö /vas
Iivo Polvi /vas
Mikko Kuoppa /vas
Matti Kauppila /vas
Matti Kangas /vas
Markus Mustajärvi /vas
Jaakko Laakso /vas

Annika Lapintie /vas
Kari Uotila /vas
Veijo Puhjo /vas
Pentti Tiusanen /vas
Unto Valpas /vas
Erkki Virtanen /vas